

Ministerie van Financiën
t.a.v. de heer W. Hoekstra

Via: www.internetconsultatie.nl

16 september 2021

Uw kenmerk : ID 12037
Behandeld door : JP
Betreft : consultatiereactie Wet toekomst accountancysector

Doetinchem
Gildenbroederslaan 6
7005 BM Doetinchem

Elst (Gld)
Nieuwe Aamsestraat 90
6662 NK Elst

☎ 0800 - 26 63 476
✉ info@confirm.nu
🌐 www.confirm.nu

Geachte heer Hoekstra, geachte dames en heren,

Wij hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet toekomst accountancysector zoals dit in consultatie is gegeven. Graag willen wij gebruik maken van de mogelijkheid om te reageren op dit wetsvoorstel. Wij geven u toestemming om onze reactie openbaar te maken, sterker nog, dat zouden wij op prijs stellen.

Onze reactie hebben wij ingedeeld aan de hand van de onderwerpen die in uw memorie van toelichting aan de orde komen. Aansluitend hebben wij nog enkele aanvullende artikelsgewijze opmerkingen over zaken die niet al bij de onderwerp gerelateerde behandeling aan de orde komen.

Inleidende opmerkingen

Voorgeschiedenis

De memorie van toelichting (MvT) bevat een uitgebreide weergave van de geschiedenis die vooraf is gegaan aan de totstandkoming van het wetsvoorstel. Nu dit "geschiedenis" is geworden zien wij er vanaf daar opmerkingen bij te maken. De rapporten die worden aangehaald, zowel van MCA als van CTA, nodigen daar overigens wel toe uit.

Think small first

Er zijn medio september 2021 in Nederland circa 268 accountantskantoren die wettelijke accountantscontroles mogen verrichten, waarvan slechts 6 bij organisaties van openbaar belang (OOB). Het aantal vergunning houdende kantoren loopt echter al jarenlang gestaag terug. De accountantssector in Nederland wordt zowel cijfermatig als in beeldvorming echter gedomineerd door enkele grote kantoren die vooral voor het OOB segment werkzaam zijn.

Voor een goed begrip van de accountantssector in Nederland is hierna de omzetverdeling van de Top 30 grootste accountantsorganisaties van Nederland weergegeven. Deze tabel is ontleend aan het jaarlijkse onderzoek door Full Finance Consultants met de uitkomsten over het boekjaar 2020. De bedragen zijn in miljoenen euro's. De tabel bevat gegevens over de totale omzet van de accountantsorganisatie, het omzetaandeel terzake assurance ("controle") en het aantal werknemers. De volledige tabel is als Bijlage bij deze reactie opgenomen.

Omzetverdeling Top 30	omzet totaal	fte's	omzet assurance	aandeel assurance
OOB (Big 4, Mazars, BDO)	3.805,9	23.388	1.389,2	37%
Next 13	905,1	7.694	136,0	15%
Overigen	320,3	2.560	65,1	20%
	5.031,3	33.642	1.590,3	32%
Marktaandelen Top 30	omzet totaal	fte's	omzet assurance	gemiddeld assurance
OOB (Big 4, Mazars, BDO)	76%	70%	87%	347,3
Next 13	18%	23%	9%	9,1
Overigen	6%	8%	4%	5,9
	100%	100%	100%	pm

De omzet uit assurance werkzaamheden bevat zowel omzet uit wettelijke controles als uit vrijwillige controles. Een nadere splitsing hiervan is ons niet bekend.

Van belang is de constatering dat de nummers 19 en lager uit deze ranglijst over het jaar 2020 individueel allemaal een totale omzet hebben behaald van minder dan € 40,0 miljoen. Het zijn naar omzet gemeten allemaal middelgrote ondernemingen waarvan het gemiddeld aantal werknemers varieert tussen 146 en 307 FTE.

Het spreekt voor zichzelf dat de accountantskantoren buiten de Top 30 een nog geringere omvang hebben. Dit betekent dat het wetsvoorstel zich uitstrekt tot circa 250 accountantskantoren die als middelgrote of kleine ondernemingen moeten worden beschouwd. Europese regelgeving classificeert dergelijke ondernemingen als SME (small and medium-sized enterprises) waarvoor de richtlijn Think Small First dient te gelden. Dit is als volgt omschreven:

“The definition of the “Think Small First” principle implies that policy makers give full consideration to SMEs at the early policy development stage. Ideally rules impacting on business should be created from the SMEs point of view or in other words, SMEs should be considered by public authorities as being their “prime customers” as far as business regulation is concerned. The principle relies on the fact that “one size does not fit all” but a lighter touch approach can also be beneficial to larger businesses. Conversely, rules and procedures designed for large companies create disproportionate, if not unbearable burdens for SMEs as they lack the economies of scale.”

Wij hebben niet kunnen constateren dat het nu voorliggende wetsvoorstel op basis van dit principe tot stand is gekomen. Het is eerder andersom: de wetswijzingen zijn eerst en vooral terug te voeren op omstandigheden bij grote accountantskantoren en die vervolgens ook van toepassing zouden zijn op andere accountantskantoren.

Een MKB Toets zoals is bedoeld in de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van 18 april 2019 heeft voor zover wij weten niet plaatsgevonden. Was dat niet gepast en geboden?

Het midden- en kleinbedrijf

Het is een volstrekte misvatting om te veronderstellen dat controlerend accountants alleen werkzaam zijn voor grote ondernemingen.

De NBA geeft op <https://www.nba.nl/dashboard/markt/> aan dat er over 2019 sprake was van in totaal 19.870 wettelijke controles. Hiervan werden er 12.099 (61 %) uitgevoerd door OOB kantoren (de Big 4 plus BDO en Mazars) en de overige 7.771 (39 %) door niet OOB kantoren. Over vrijwillige controles ontbreekt dergelijke informatie.

Relevant in dit kader is dat er circa 1.000 wettelijke OOB controles plaatsvinden, wat de conclusie rechtvaardigt dat de OOB kantoren ook circa 11.000 niet OOB controles voor hun rekening nemen. Van de totale assurance Top 30 omzet over 2020 werd 87 % door de OOB kantoren gerealiseerd. Dit omzet aandeel is aanmerkelijk groter dan het aantal wettelijke controles doet vermoeden. De omvang van opdrachten speelt hierbij een rol. Declaraties die gemoeid zijn met werkzaamheden voor cliënten in het MKB zijn gemiddeld aanmerkelijk lager dan die voor organisaties van openbaar belang.

Het MKB is voor accountantskeuze overigens afhankelijk van de niet Big 4 kantoren, aangezien de Big 4 geen opdrachten van geringe declaratieomvang meer kunnen accepteren. Een frequent gehoorde gemiddelde declaratieomvang voor een controleopdracht in het MKB is € 20.000: de ondergrens voor acceptatie bij een Big 4 kantoor ligt een factor 4 tot 5 hoger.

De in het wetsvoorstel gevatte wetswijzingen zullen zonder twijfel leiden tot verdere lastenverzwaringen voor het bedrijfsleven. De accountantsorganisaties die daardoor geraakt worden zullen deze lasten moeten doorberekenen in hun tarieven.

Nieuwe verplichtingen voor kleinere accountantsorganisaties zullen er bovendien voor zorgen dat bestaande kleinere vergunninghouders in een versneld tempo hun vergunning inleveren, terwijl voor eventuele nieuwe toetreders juist barrières worden opgeworpen. De keuzemogelijkheid om een nieuwe controlerend accountant te zoeken wordt hierdoor beperkt.

Met name voor het MKB zijn dit zorgelijke en ongewenste ontwikkelingen. Gelet op de constatering dat het belang van de 250 kleinste vergunninghouders voor het MKB groot is, zouden nieuwe maatregelen die de 250 kleinste vergunninghouders raken heroverwogen kunnen en moeten worden.

Opmerkingen per onderwerp

Audit quality indicators (3.1 van de MvT)

Op dit moment bestaat nog geen overeenstemming over de inhoud van de Audit quality indicators (AQI's) waarover gerapporteerd moet worden. De consultatietermijn daarvan loopt min of meer gelijk aan de consultatietermijn van het wetsvoorstel.

Over nut van AQI's zijn de meningen, op zijn best, verdeeld. Zo stelt de Vereniging voor Effectenbezitters, toch een belangrijke potentiële doelgroep, in een publieke reactie: *“De VEB betwijfelt of deze aspecten bijdragen aan het uiteindelijke doel van wat kwaliteitsindicatoren moeten doen; het concreet inzicht geven aan beleggers in de kwaliteit van de accountantscontrole. De voorgestelde indicatoren zijn geen adequate reflectie van de kwaliteit van de jaarrekeningcontrole. Geen van de AQI's geeft zekerheid dat de focus op kwaliteit, de rechte rug en het professioneel-kritisch vermogen van de accountant het zal winnen in de afweging tussen rendement en risico. De VEB vreest bovendien voor sturing van controles op AQI-uitkomsten.”*

Daarnaast wordt geconstateerd: *“Ook wijst de VEB er in haar reactie op dat er al een goede indicatie van controlekwaliteit beschikbaar is. De uitkomsten van de toetsing van controledossiers door toezichthouder Autoriteit Financiële Markten ('AFM') zijn daar de cruciale proxy voor.”* En voorts: *“Een kwalitatief goede controle is een resultaatsverplichting van de accountantsorganisatie en geen inspanningsverplichting per ingrediënt (de AQI).”*

Ook vanuit de zijde van de wetenschap bestaat er terughoudendheid, waarvan het navolgende een illustratie is. Prof.Dr. G.C.M. Majoor, werkzaam bij de AFM, heeft in haar conclusie van een bijdrage aan het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie de volgende opmerkingen gemaakt:

- AQI's moeten geen doel op zichzelf worden;
- Audit quality is een complex begrip en lijkt niet te vatten in een eenvoudige definitie en daarmee al helemaal niet in een paar eenvoudige indicatoren;
- Een wereld waarin AQI's aan stakeholders een absoluut beeld geven over de geleverde audit quality is een illusie.

Internationaal zijn er een aantal min of meer vergelijkbare initiatieven te herkennen om te komen tot vaststelling van AQI's. Deze initiatieven geven vooralsnog bepaald geen aanleiding om te veronderstellen dat AQI's een doeltreffend middel zijn te rapporteren over auditkwaliteit, noch om de zorgen daarover weg te nemen.

Hoewel de AQI consultatie inhoudelijk los staat van de consultatie over dit wetsvoorstel is er sprake van een verband, bijvoorbeeld daar waar het de door de VEB (en door ons) gevreesde sturing van controles op AQI-uitkomsten zou betreffen. Het moet voorkomen worden dat omstandigheden bij de controlecliënten van invloed kunnen zijn op de kwaliteitsperceptie (gerapporteerde AQI) van het accountantskantoor, maar ook dat de te rapporteren AQI van invloed kunnen zijn op de uitvoering van de controle en het omtrent de controle te formuleren accountantsoordeel. Anders gezegd: de AQI's mogen geen ongewenste prikkels opleveren.

Wij zien in het Consultatiedocument Audit Quality Indicators diverse AQI's die in strijd zijn met dit principe. Voorbeelden zijn:

- De betrokkenheid van de externe accountant (nodigt uit tot het maken van meer uren dan noodzakelijk);
- Het aantal controles waarbij er een vermoeden van fraude is (zegt niets over de kwaliteit van de controle maar over omstandigheden bij de cliënten, nodigt uit werkzaamheden zwaarder aan te zetten dan noodzakelijk);
- Het aantal controles waarbij er een aangepaste verklaring vanwege discontinuïteit is (zegt niets over de kwaliteit van de controle maar over omstandigheden bij de cliënten, nodigt uit tot het rapporteren over continuïteitsissues zonder dat deze er werkelijk zijn);
- Inzet van diverse specialisten (nodigt uit tot het inzetten van dure deskundigen ook in situaties waarin dat niet noodzakelijk is);
- Budgetoverschrijding (nietszeggend zonder onderliggende tariefstructuur, nodigt uit om zoveel mogelijk uren, waaronder inefficiëntie, bij cliënten in rekening te brengen).

Nu de AQI's niet op inhoud door uw Ministerie lijken te worden vastgesteld, is het naar onze mening wel noodzakelijk dat u de inhoud daarvan met wettelijke waarborgen omgeeft. Het kan toch niet zo zijn dat een instrument wat juist bedoeld is om de rapportage over kwaliteit te verbeteren, negatieve invloed kan hebben op diezelfde kwaliteit? Wij verwijzen ook naar hetgeen de VEB hierover opmerkt.

De accountantskantoren buiten de Top 20 in Nederland, zijn naar hun omzet gemeten allemaal ondernemingen die klein of middelgroot zijn (minder dan € 40 miljoen omzet). Voor dergelijke ondernemingen geldt het door de Europese Unie vastgestelde "Think Small First" uitgangspunt. Dit verhoudt zich niet met extra rapportageverplichtingen. De gevraagde AQI rapportage zal weliswaar niet plaatsvinden als onderdeel van de jaarrekening of het jaarverslag, feitelijk vormt het wettelijk verplichte, publieke jaarlijkse rapportage over financiële en niet financiële informatie.

Het behoeft geen betoog dat zulks op gespannen voet staat met Richtlijn 2013/34/EU, die de aan kleine- en middelgrote ondernemingen te stellen rapportageverplichtingen beperkt en ook (verplicht) in de Nederlandse wetgeving rondom de jaarrekening en het jaarverslag is opgenomen. Indien en voor zover er al reden zou zijn om een AQI rapportage voor te schrijven, dan zou deze verplichting beperkt moeten worden tot accountantskantoren met een schaalgrootte van tenminste een grote rechtspersoon.

Voor de kleinste vergunninghouders zal de AQI rapportage erop neerkomen dat slechts over enkele opdrachten publiek gerapporteerd wordt, waarbij de rapportage mogelijk zelfs te herleiden is naar individuele controlecliënten; dat zou ongewenst zijn.

Om representatieve en dus relevante rapportages te verkrijgen is het sowieso vanuit empirisch perspectief noodzakelijk dat er een nader te bepalen minimum van controle opdrachten ten grondslag ligt aan de rapportage. Zonder een dergelijk minimum zijn de uitkomsten immers nietszeggend. Een AQI rapportage op basis van 500 wettelijke controles is aanmerkelijk veelzeggender dan op basis van 50, laat staan op basis van 5 wettelijke controles.

Wij pleiten ervoor om de rapportage over AQI's voorlopig voor geen enkel accountantskantoor verplicht te stellen maar eerst verder onderzoek te verrichten naar nut, noodzaak en toepasbaarheid. Pas daarna zou een gefaseerde invoering, te beginnen met de OOB accountantskantoren, te overwegen zijn.

Mocht na enkele jaren blijken dat het AQI instrument succesvol is doorontwikkeld en zijn nut zou kunnen bewijzen voor meer accountantskantoren, dan kan op dat moment alsnog bezien worden of de verplichting moet worden uitgebreid tot andere grote accountantskantoren.

Tot slot merken wij op dat het publiceren van AQI's op niveau van individuele externe accountants grote bezwaren oproept. De privacy van de betrokken accountants wordt op deze wijze onevenredig geschonden, terwijl het doel daarvan ons ontgaat. Controleren is een teamprestatie. De kwaliteit van de controle is voor een belangrijk deel een verantwoordelijkheid van het kantoor en niet (enkel) van de individuele accountants.

Versterking governance door verplichte Raad van Commissarissen (3.2 van de MvT)

Vooropgesteld: wij zijn zeker geen tegenstander van de invoering van een verplichte Raad van Commissarissen (RvC) voor de grootste accountantskantoren in Nederland. Afgaande op de omvang van de 20 grootste accountantskantoren (de nummer 20 had over 2020 een omzet van € 35,8 miljoen en het aantal full time equivalenten bedroeg 307) is een RvC denkbaar. We spreken hier immers over aanzienlijke organisaties waarbij een RvC, vaak al om andere redenen aanwezig, waardevol zou kunnen zijn.

Zoals u kunt zien heeft de omzet en dus het aantal werkzame personen van deze organisaties maar ten dele relaties met assurance, gemiddeld zo'n 20 %. Het aandeel wettelijke controles daarin kennen wij niet, maar is vanzelfsprekend (nog) kleiner.

U bent voornemens om een verplichte RvC voor te schrijven in de gevallen waarin er cumulatief voldaan wordt aan twee eisen:

- Een minimale omzet uit wettelijke controles van € 3.000.000;
- Een minimaal aantal wettelijke controles van 150.

Op de schaal van de grootste accountantskantoren in Nederland, die allen ook andere activiteiten dan wettelijke controles verrichten en aldus vele malen groter zijn dan enkel met deze criteria verband houdt, leidt dit tot een uitkomst die in balans is.

Wij merken echter op dat er in Nederland sprake is van een aantal "audit-only" initiatieven (Confirm is daar een voorbeeld van) en mogelijk zelfs sprake kan gaan zijn van een aantal "wettelijke audit-only" initiatieven. Dergelijke initiatieven kunnen bijvoorbeeld ontstaan wanneer meerdere kleinere accountantsorganisaties die werkzaam zijn in het MKB, hun audit praktijken samenvoegen. Zonder daarover uit te wijden: een ontwikkeling die kwaliteit kan bevorderen en gestimuleerd zou moeten worden.

Voor een wettelijke-audit-only organisatie leiden de gekozen criteria er echter toe dat organisaties met een totale omzet van € 3.000.000 al verplicht een RvC zouden moeten instellen. Op basis van algemeen bekende kengetallen spreken we dan over circa 27 werknemers, waarvan er gemiddeld 3 extern accountant zullen zijn. Het instellen van een verplichte RvC bij zo'n organisatie is disproportioneel en leidt tot hoge kosten, die anders dan bij een full service accountantskantoor niet door een grotere praktijk geabsorbeerd kunnen worden.

Wij pleiten er dan ook voor om tenminste 1 cumulatief omvangcriterium toe te voegen aan de twee die reeds zijn opgenomen in het wetsvoorstel, te weten:

- Een minimale totale omzet van € 12 miljoen.

De hier gekozen omzetwaarde correspondeert met circa 100 werkzame personen en is bovendien de wettelijke omzetgrens waarmee in het jaarrekeningrecht de overgang van een kleine naar een middelgrote rechtspersoon wordt gemarkeerd. Hiermee wordt de disproportionaliteit in het geval van audit-only organisaties enigszins hersteld.

Vanzelfsprekend zou ook een hogere grens denkbaar zijn, aangezien organisaties met een totale omzet van de hier genoemde € 12 miljoen nog steeds ver buiten de Top 20 vallen en geen grote ondernemingen zijn; een omzetgrens die correspondeert met 250 werkzame personen komt daarvoor meer in aanmerking.

Aanwijzingsbevoegdheid (3.3 van de MvT)

Wij herkennen de problematiek. Het instellen van een aanwijzingsbevoegdheid kan een oplossing zijn. Een andere mogelijkheid die genoemd wordt is om speciaal voor dit soort gevallen een onder de NBA ressorterend accountantskantoor ("Terminus") in te richten. Dit lijkt, naar analogie van verzekeraars, eveneens een optie. Is daar onderzoek naar gedaan ?

De meer principiële vraag is of welke controleplichtige organisatie recht heeft op een accountant. Wij menen van niet; in ieder geval niet in die gevallen waarin organisatie gebonden omstandigheden de controleerbaarheid ernstig in gevaar hebben gebracht. Wij betwijfelen ook of het maatschappelijk verkeer meer gebaat is bij (bijvoorbeeld) een afkeurende controleverklaring dan bij de mededeling dat er geen accountant bereid is gevonden om de opdracht te aanvaarden. De signaalwerking van die laatste mededeling is zeker net zo groot.

Door accountants wordt, mede onder invloed van door uw Ministerie geïnitieerde wetgeving, veel tijd, geld en energie gestoken in cliënt acceptatie procedures. Deze procedures beogen bijvoorbeeld risico's op witwassen en financiering van terrorisme te voorkomen, maar ook fraude of andere maatschappelijk ongewenste gedragingen. Het daartoe strekkende onderzoek is ook voor bonafide cliënten doorgaans belastend. Het is opmerkelijk te noemen dat een malafide potentiële cliënt die niet geaccepteerd kan worden, via de omweg van "aanwijzing", alsnog een accountant zou kunnen krijgen. Dit is naar onze mening niet uit te leggen aan bonafide cliënten die de lasten van cliënt acceptatie procedures hebben ondergaan.

Het behoeft geen betoog dat bij risico cliënten zoals hier bedoeld wordt naar alle waarschijnlijkheid een moeizame relatie zal bestaan tussen accountant en cliënt, die letterlijk tot elkaar veroordeeld zijn. Bovendien is de waarschijnlijke uitkomst van het controleproces (strekking van de verklaring, eventuele WWFT meldplichten) niet tot genoegen van de betreffende cliënt. Wij zouden het wenselijk vinden dat de positie van de accountant beter wordt beschermd dan u voornemens bent om te doen. Een bepaling die ertoe leidt dat de controlecliënt in kwestie de tekenend accountant niet kan aanspreken op de door hem uitgevoerde opdracht, lijkt redelijk.

Overheveling toezicht (3.4.1 van de MvT)

Wij begrijpen de overwegingen die er toe leiden dat het toezicht wordt ondergebracht bij de AFM. Wij zijn van mening dat een onder AFM toezicht staande organisatie niet daarnaast ook nog eens op grond van een beroepsverordening (NBA regelgeving) verplicht getoetst zou moeten worden door of namens de NBA. Los van principiële aspecten speelt hier een kostenaspect. De toetsingskosten zouden door de voorgestelde wetswijziging immers niet defacto mogen verdubbelen.

U kunt dit voorkomen door aanvullend te bepalen dat de NBA wel rekening moeten houden met het toezicht door de AFM. Kwaliteitstoetsingen door of namens de NBA zouden als uitgangspunt achterwege gelaten moeten worden.

Versterking handhavingscriterium (3.4.2 van de MvT)

Door incidentele omstandigheden kunnen individuele accountants fouten maken. Niemand is foutloos en zelfs de beste systemen kunnen falen. De door u gekozen benadering kan er maar al te eenvoudig toe leiden dat een individuele fout ertoe leidt dat een accountantsorganisatie moet bewijzen dat het stelsel als geheel toch voldoet. Dit is een nagenoeg onmogelijke opdracht wanneer guidance omtrent dergelijke bewijsvoering en een vastgesteld normenkader over acceptabele foutfracties ontbreken. Gerechvaardigde belangen van accountantsorganisaties worden dan onevenredig geschaad. Hiervoor vragen wij dan ook aandacht.

Vakbekwaamheid accountants uit derde landen (3.6.1 van de MvT)

Wij begrijpen uw overwegingen. Vanuit het gelijkheidsbeginsel zouden wij veronderstellen dat u exact dezelfde mogelijkheden openstelt voor ingezetenen van Nederland die niet uit derde landen komen. Dit aspect missen wij.

Voor wat betreft het praktijkdeel wijzen wij erop dat praktijkervaring op financieel, juridisch en boekhoudkundig gebied mogelijk zou kunnen kwalificeren voor accountants in het non assurance domein, maar geen enkele assurance ervaring oplevert. Met andere woorden: voor accountants die certificerende bevoegdheid wensen te verkrijgen blijft een daarop toegespitste praktijkstage dan wel degelijk noodzakelijk.

Interne governance NBA (3.6.2 van de MvT)

Het valt niet te ontkennen dat de hieraan ten grondslag liggende NBA voorstellen door een ledenmeerderheid zijn vastgesteld. MKB accountants (controlerend of samenstellend) respectievelijk van accountants in business zijn echter doorgaans geen voorstanders van de wijzigingen.

Het is een feit dat bij Big 4 kantoren werkzame accountants in aanmerkelijk grotere mate vertegenwoordigd zijn binnen de NBA en in de ledenvergadering, dan MKB accountants. De voorgestelde governance wijzigingen zijn passend voor Big 4 accountants, maar zijn dat niet voor de ondervertegenwoordigde MKB accountants. Laatstgenoemden hebben vanwege die ondervertegenwoordiging geen reële mogelijkheid daar verandering in aan te brengen.

Er bestaan aanzienlijke verschillen tussen accountants die opereren in het OOB segment en accountants die opereren in het MKB segment. De volstrekt verschillende markten die zij bedienen en de omstandigheden en belangen die daar spelen, liggen daaraan ten grondslag. Het loslaten van de structuur met ledengroepen is niet in het belang van MKB accountants en vooral ook niet van de vele MKB ondernemers die zij bedienen.

Stroomlijning tuchtrecht (3.6.3 van de MvT)

Wij beseffen terdege dat accountants onder een vergrootglas liggen en dat “naming and shaming” de nieuwe norm is in Nederland. Wanneer een tuchtrechtelijke maatregel wordt opgelegd, wordt de betrokken accountant met naam en toenaam bekend gemaakt aan het maatschappelijk verkeer.

In de afweging tussen de persoonlijke belangen van betrokkene, waaronder het recht op privacy, versus de belangen van de maatschappij, zien wij een disbalans. Als “lichtste” tuchtrechtelijke maatregel kwalificeert een waarschuwing. Wij vragen ons af of publicatie van waarschuwingen wel proportioneel is gelet op het karakter van een dergelijke maatregel: een waarschuwing heeft toch een duidelijk andere strekking dan een berisping (of zwaardere maatregelen). Een herziening van het publicatie beleid op dit punt zou naar onze mening op zijn plaats zijn.

Kostenaspecten AQI (5.2 van de MvT)

Vanzelfsprekend zijn de kostenaspecten pas te schatten wanneer ook vaststaat welke AQI gerapporteerd zouden moeten worden. Dat staat echter nog niet vast. Opgemerkt wordt dat gemiddelde kosten per organisatie voor kleinere vergunninghouders een veel grotere belasting vormen dan voor grote accountantskantoren: de tariefmatige gevolgen daarvan zullen daardoor vooral het MKB raken. Uw ramingen zijn naar onze mening overigens te optimistisch.

Aanvullende opmerkingen per artikel

Wet op het accountantsberoep

Artikel 1-E

Uw constatering dat RA's en AA's meer naar elkaar zijn toegegroeid in de afgelopen 10 jaar delen wij niet.

De bepalingen die zien op de AQI vinden wij prematuur nu de consultatie daarover nog niet eens is afgerond en nut en noodzaak nadrukkelijk ter discussie staan.

Artikel 45a/b/c

Wij verwijzen naar hetgeen reeds is gezegd over de AQI.

Artikel 54a/b/c/d

Wij vragen ons af welke consequenties de situatie heeft waarin een accountant zijn opdracht vanwege bepaalde omstandigheden uit eigen beweging, respectievelijk daartoe verplicht, heeft teruggegeven (tussentijds heeft beëindigd) en de cliënt aansluitend vanwege die omstandigheden geen opvolgende accountant kan vinden. Tevens vragen wij ons af welke consequenties de situatie heeft waarin een aangewezen opvolgende accountant vanwege die omstandigheden de opdracht eveneens moet teruggeven.

Wet toezicht accountantsorganisaties

Artikel II-A

Wij hebben grote bezwaren tegen het volgende voornemen:

Ten aanzien van de term 'selectie' wordt overwogen dat voor de vaststelling door de AFM van een overtreding van deze bepaling enerzijds geen representatieve of omvangrijke steekproef of omvangrijke selectie vereist is, maar anderzijds de selectie een dermate omvang moet hebben dat inderdaad met recht kan worden beweerd dat de geconstateerde tekortkomingen een gebrekkig stelsel van kwaliteitsbeheersing weerspiegelen. Gedacht kan worden aan ca. 10 wettelijke controles bij een grote oob-accountantsorganisatie; voor een accountantsorganisatie die minder wettelijke controles verricht, kan een kleinere selectie voldoende zijn.

De aantallen die u noemt zijn willekeurig en vormen slechts een fractie van het aantal wettelijke controles dat wordt verricht. Bij een grote OOB accountantsorganisatie zou een waarneming op basis van minder dan 1 % van het aantal dossiers dan voldoende worden geacht. Het aantal waarnemingen bij een kleinere vergunninghouder zou naar analogie wel eens beperkt kunnen zijn tot één.

Deze voorgenomen bepaling houdt defacto een legalisatie van ondeugdelijke bewijsvoering in. Op basis van het onderzoek door de AFM kunnen zowel boetes als tuchtrechtelijke maatregelen worden opgelegd. Rechtszekerheid en voorkoming van willekeur vereisen dat onderzoeksbevindingen op basis van algemeen aanvaarde betrouwbaarheidsnormen tot stand zijn gekomen. Dat is een vereiste binnen onze democratische rechtsorde!

Betrouwbare onderzoeksbevindingen komen tot stand door integrale waarneming (bijvoorbeeld door gebruik te maken van data analyse tools) of door statistisch onderbouwde steekproeven bij een minimaal betrouwbaarheidsniveau (in het algemeen gesteld op 95 %).

Uw voorstel schendt de rechtspositie van accountantskantoren en maakt hun eventuele verweer feitelijk onmogelijk. Dat kan niet de bedoeling zijn van wetgeving.

Artikel II-D

Door aan de eerder behandelde omvangscriteria de term “grote accountantsorganisatie” te koppelen wordt niet alleen een verplichte RvC maar ook andere met OOB organisaties vergelijkbare eisen van toepassing. De disproportionaliteit zoals is beschreven in de paragraaf “*Versterking governance door verplichte Raad van Commissarissen (3.2 van de MvT)*” is derhalve ook hier van toepassing. Om deze reden dringen wij er nogmaals op aan om het additionele criterium zoals door ons in deze paragraaf is voorgesteld te implementeren.

Tot besluit

Wij danken u voor de mogelijkheid om te reageren op het wetsvoorstel en spreken de dringende wens uit dat u onze opmerkingen wilt verwerken in een (aangepast) wetsvoorstel. Mocht u er behoefte aan hebben dat wij nadere toelichtingen verstrekken, dan zijn wij daartoe gaarne bereid.

Hoogachtend,

Coöperatie Confirm u.a.
voor deze:

F. Vrieze RA

Drs. J. Westdijk RA

Drs. J. Peters RA

Bijlage: Overzicht omzetten en FTE “Top 30” accountantskantoren 2020

	(omzetten in € miljoen)	omzet totaal	fte's	omzet assurance	aandeel assurance
1	Deloitte	1.015,5	6.455	229,8	23%
2	PwC	949,8	5.315	372,4	39%
3	EY	905,0	4.743	343,0	38%
4	KPMG	530,0	3.563	295,4	56%
5	BDO	293,8	2.432	107,8	37%
6	Flynth	141,5	1.283	10,5	7%
7	Mazars	111,8	880	40,8	36%
8	Baker Tilly	96,1	714	41,0	43%
9	Acconavm	90,3	873	5,3	6%
10	Alfa	87,2	823	5,2	6%
11	De Jong & Laan	69,2	541	11,5	17%
12	Grant Thornton	64,4	479	16,2	25%
13	ABAB	60,1	619	NB	NB
14	RSM	60,0	424	13,6	23%
15	DRV	59,2	491	8,3	14%
16	Crowe Foederer	51,4	376	9,1	18%
17	Countus	47,5	430	NB	NB
18	MTH	41,3	362	7,0	17%
19	Witlox Van den Boomen	36,9	279	8,3	22%
20	Van Oers	35,8	307	5,3	15%
21	KroeseWevers	33,9	273	7,4	22%
22	Schipper Groep	33,7	304	2,7	8%
23	Visser & Visser	30,7	251	5,4	18%
24	HLB Van Daal	28,9	226	4,2	15%
25	CROP	28,5	235	7,7	27%
26	Koenen en Co	27,9	236	4,0	14%
27	Verstegen	26,8	146	17,7	66%
28	ETL	25,5	220	NB	NB
29	PKF Wallast	25,1	181	7,8	31%
30	Ruitenburg	23,5	181	2,9	12%
	Totaal Top 30	5.031,3	33.642	1.590,3	32%
	Omzetverdeling Top 30	omzet totaal	fte's	omzet assurance	aandeel assurance
	OOB (Big 4, Mazars, BDO)	3.805,9	23.388	1.389,2	37%
	Next 13	905,1	7.694	136,0	15%
	Overigen	320,3	2.560	65,1	20%
		5.031,3	33.642	1.590,3	32%
	Marktaandelen Top 30	omzet totaal	fte's	omzet assurance	gemiddeld assurance
	OOB (Big 4, Mazars, BDO)	76%	70%	87%	347,3
	Next 13	18%	23%	9%	9,1
	Overigen	6%	8%	4%	5,9
		100%	100%	100%	pm